

ORTAK BAŞVURU METNİ'NE UYGUN TÜRKÇE ÖĞRETİMİNİN BAŞARIYA VE TUTUMA ETKİSİ

Dursun KÖSE

Yrd. Doç. Dr., Ulusal Chengchi Üniversitesi, Türk Dili ve Kültürü Bölümü Tayvan/ R.O.C
E-mail: dursun@nccu.edu.tw

Özet

Avrupa Konseyi, dil öğretimi ve dil yeterliği ölçümüyle ilgili uluslararası geçerliliğe sahip ölçütlerin belirlenmesi amacıyla “Yabancı Dil Öğretimi Ortak Başvuru Metni” adlı çalışmayı dil öğrenenlere ve öğretmenlere önermektedir. Bu araştırmada, Yabancı Dil Öğretimi Ortak Başvuru Metni ayrıntılı olarak incelenmiş, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine uygunluğu araştırılarak Ortak Başvuru Metni'ne uygun Türkçe öğretiminin öğrenci başarısına ve tutumuna etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada, “B1” düzeyi betimlemeleri hedef alınarak bir test ve program geliştirme çalışması yapılmış ve bu çalışma Ankara Üniversitesi TÖMER’ de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilere uygulanmıştır. Uygulama sonucunda elde edilen tüm veriler istatistiksel olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: ADP, Yabancı Dil Öğretimi, Başarı, Tutum, Ortak Başvuru Metni.

INFLUENCE OF TURKISH TEACHING LIABLE TO COMMON FRAMEWORK TO SUCCESS AND ATTITUDE

Abstract

Council of Europe has been recommending a research called “Common European Framework of Reference for Languages” which is aimed to define the international criterion for language teaching and language competency for the learners and instructors of foreign languages. The research has been evaluated in details, the appropriateness of teaching Turkish as a second language has been examined, effects of teaching Turkish which is suitable for the common criteria in learners success and attitude has been tried to be defined. A testing and a curriculum development research has been done aiming at the description of “B1” level. The programme has been applied to the foreign students at Ankara University TÖMER. The data collected as a result of the implementation has been evaluated statistically.

Keywords: ELP, Foreign Language Teaching, Success, Attitude, Common Framework.

Giriş

Avrupa Konseyi'ne bağlı ülkelerin çoğu, kendi ana dillerini yabancılara öğretmek için, ders programlarını “Avrupa Konseyi Yabancı Dil Öğretimi Ortak Başvuru Metni”

çalışmasına paralel olarak hazırlamaktadırlar. “Avrupa Konseyi Yabancı Diller Ortak Başvuru Metni” (The Common European Framework of Reference for Languages), konseye üye ülkelerin kendi dillerini öğretirken Ortak Başvuru Metni kullanmasını önermekte ve adı geçen bu çalışmayla yön vermektedir.

Bu bağlamda, Avrupa Konseyi üyesi olan Türkiye'nin de, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde hazırlayacağı eğitim programlarını bu ölçütlere uygun olarak hazırlaması gerekmektedir. Ankara Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi'nde, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde mevcut öğretim programları bu ölçütlere uymamaktadır. Bu nedenle ders programlarının geliştirilmesi, ölçme ve değerlendirme alanında değişikliklerin yapılması gerekmektedir.

Türkiye'de ve Dünya'da, Türkçeyi yabancı dil olarak öğretirken karşılaşılan sorunlar, yerli ve yabancı Türkçe öğretmenleri ve uzmanlar tarafından yapılan sempozyumlarda dile getirilmektedir (Ankara Üniversitesi TÖMER Uluslararası 5. Dünya'da ve Türkiye'de Türkçe Öğretimi Sempozyumu, 9-10 Mayıs 2002, Çolaklı, Antalya). Temel sorunlardan biri de, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ortak bir program belirlenmemiş olmasıdır. Öğretmenler dil öğretimini bireysel birikimleri ve biri diğerinden farklı uygulamalarla gerçekleştirmektedirler. Bu çalışmada amaç, Avrupa Konseyi'nin belirlediği ve İngilizce, Almanca, Fransızca, İspanyolca gibi birçok dilde ve konseye bağlı Avrupa ülkelerinde uygulanan ortak dil öğretim ölçütlerini Türkçenin öğretiminde de gerçekleştirmektir.

Ankara Üniversitesi Türkçe Öğretim Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde uygulanan Türkçe öğretim programı, Avrupa Konseyi dil öğretim ölçütlerine uymamakta, B1 düzeyindeki bir öğrenci, sahip olması gereken dilsel davranışları gösterememektedir. Ayrıca, yapılan sınavlar da B1 düzeyindeki öğrencinin düzeyini belirler nitelikte değildir. Bu nedenle B1 düzeyini ölçecek nitelikte bir sınav hazırlanmıştır. Bu sınav dinleme, okuma karşılıklı konuşma, sözlü anlatım ve yazma becerilerini ölçer niteliktedir. Hazırlanan program, 2004- 2005 öğretim yılının ikinci yarısında Ankara Üniversitesi TÖMER Kızılay ve Tunalı şubelerinde Orta 3- 4 düzeyinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilere uygulanmıştır.

Bu araştırmada, Avrupa Konseyi Yabancı Dil Öğretimi Ortak Başvuru Metni'ne uygun yapılan Türkçe öğretiminin Türkiye'de, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen yabancı uyruklu öğrencilerin başarısına ve tutumuna etkisi araştırılmıştır.

Araştırmada, programın öğrenci başarısına etkisini belirlemek için Ortak Başvuru Metni'ne uygun ders programı ve test geliştirilmiştir. Araştırmanın deneklerini Ankara Üniversitesi TÖMER Türkçe Öğretim, Araştırma ve Uygulama Merkezi Kızılay ve Tunalı Hilmi Şubelerinde Türkçe eğitimi gören öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmada, deneklerin cinsiyet, yaş, dil, ırk gibi özellikleri değerlendirmeye alınmamıştır. Hazırlanan test deney ve kontrol gruplarına ön test olarak uygulanmıştır. Deney grubuna uygulanan ders programının ardından, test son test olarak deney ve kontrol gruplarına uygulanmış ve iki grup arasındaki puanlar istatistiksel olarak değerlendirmeye alınmıştır. Verilerin çözümlenmesi için SPSS istatistik programı kullanılmıştır.

Ortak Başvuru Metni'nin öğrenci tutumuna etkisini değerlendirmek için öğrencilere verilen anket Likert tipi ölçek geliştirme modeline göre hazırlanmıştır. Tutumları ölçmek için geliştirilen ölçeklerden biri olan Likert Tutum Ölçeği, tutumları doğrudan ölçen bir yöntemdir. Anket maddelerinin belirlenmesinde Gardner (1985) tarafından geliştirilen Tutum Motivasyon İndeksi (AMI)'nden yararlanılmıştır.

Araştırma Problemi ve Alt Problemler

Bu araştırmada, araştırma problemi ve buna dayalı alt problemler şu şekilde oluşturulmuştur:

Avrupa Konseyi Yabancı Diller Ortak Başvuru Metni'ne uygun Türkçe öğretiminin Ankara Üniversitesi TÖMER'de Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen yabancı uyruklu öğrencilerinin ders başarılarına ve Türkçe öğrenmeye karşı tutumlarına etkisi nedir?

Alt Problemler

1. Deney ve kontrol grupları arasında başarıları bakımından anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Ortak Başvuru Metni'ne uygun olarak hazırlanan program doğrultusunda işlenen yöntemle öğrenciler Türkçe dersinde başarılı mıdır?
3. Öğrencilere uygulanan ön test ile son test sonuçlarına göre öğrenci başarısı arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Grupların son test sonuçlarına göre, deney grubunun, programlarını geleneksel yöntemle sürdüren kontrol grubundan daha başarılı olduğu söylenebilir mi?
5. Son test verilerine göre iki grup arasında başarıya etki edecek anlamlı bir fark var mıdır?
6. Öğrencilerin tutumu Ortak Başvuru Metni'ne uygun Türkçe öğrenimindeki başarılarını etkilemekte midir?

Sınırlılıklar

Bu araştırmada;

1. Avrupa Konseyi Yabancı Diller Ortak Başvuru Metni'nin ne olduğu ele alınmış ve Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretimini sağlayacak program, bu ölçütlere göre hazırlanarak Ankara Üniversitesi TÖMER Tunalı Hilmi ve Kızılay şubelerinde Türkçe öğrenen yabancı uyruklu öğrencilere bir dönem (8 hafta) süresince uygulanmıştır.
2. "Ortak Başvuru Metni"nde belirlenen A1, A2, B1, B2, C1, C2 düzeylerinden B1 düzeyi ölçütleri hedef alınarak sınırlandırılmıştır.
3. Türk ve akraba topluluklarından gelen öğrenciler değerlendirme kapsamına alınmamıştır.
4. Öğrencilerin yaş, cinsiyet, dil, ırk gibi özellikleri değerlendirmeye alınmamıştır.

Kavramsal Çerçeve**1. Avrupa Konseyi Yabancı Dil Öğretimi Ortak Başvuru Metni**

Avrupa Konseyi Yabancı Diller Ortak Başvuru Metni (The Common European Framework of Reference for Languages), Avrupa eğitim sistemindeki öğretim programları, ders kitapları, sınavları, öğretim yöntem ve teknikleri ile öğretim stratejilerini kapsayan ve rehber niteliği taşıyan ortak bir çalışmadır.

Avrupa Konseyi'ne bağlı ülkeler, kendi dillerini yabancılara öğretmek için ders programlarını, kitaplarını, sınavlarını ve ders araçları ile öğretim yöntemlerini "Avrupa Yabancı Dil Öğretimi Ortak Başvuru Metni"ne uygun hale getirmeye başlamışlar,

çalışmalarını “Avrupa Konseyi Yabancı Diller Ortak Başvuru Metni”nde belirtilen esaslara göre belirlemişlerdir.

Ülkelerin, kendi eğitim sistemlerini toplumun ihtiyaçları doğrultusunda belirlemiş olmaları, diğer ülkelerin eğitim sistemlerine göre farklılıklar göstermesi doğal bir durumdur. Bunu, yabancı dil öğretimine indirgediğimizde de aynı farklılıkların ortaya çıkmış olduğunu görmekteyiz. Örneğin, orta düzeyde Fransızca öğrenen bir kişiyi ele alalım. Onun dil düzeyinin “orta” olmasının ölçütü nedir? Onun “orta” düzeyi, tüm Avrupa ülkelerinde eşit anlamda mı değerlendirilmektedir? Bu noktada “Ortak Başvuru Metni” bu sorulara cevap verir niteliktedir.

“Ortak Başvuru Metni”, uluslararası “modern diller” alanında, şeffaflığı artırmayı amaç edinmiştir. Şeffaflıktan anlaşılan, ders programları, dil ölçütleri, sınavlar, dil kursları, dil kursu saatleri, araçlar, ders kitapları, öğretmen el kitapları, öğretmen eğitimi gibi birçok konunun açık bir şekilde ortaya konması ve tümünün bir çatı altında toplanmasıdır. “Ortak Başvuru Metni” bu anlamda bir çatı görevi görmektedir.

Avrupa Konseyi Yaşayan Diller Bölümü, dil öğrenimini desteklemek, yaygınlaştırmak ve Ortak Başvuru Metni’ne oturtmak için çeşitli çalışmalar yapan devletlerarası bir organizasyondur (Karababa: 2002). “Ortak Başvuru Metni”, Avrupa dillerinin daha geniş bir alana yayılması, öğretilmesi ve öğrenilmesiyle çok dilliliğin gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Yabancı Dil Öğretimi İçin Neden Ortak Başvuru Metni’ne İhtiyaç Duyulmaktadır?

Avrupa Konseyi’ne üye ülkelerde, dil öğrenimi ve öğretiminin Ortak Başvuru Metni’ne dayandırılması, etkili bir uluslararası iletişim için gereklidir. Dil öğrenimi ve öğretimi hayat boyu devam etmesi gereken bir süreçtir. Bu nedenle dil öğretimi okul öncesi döneminden yetişkin eğitime kadar hayatın tüm evrelerinde desteklenmesi gerekmektedir. Dil öğreniminin kolaylaştırılması çalışmaları ile dil öğrenen sayısında artış olması beklenmektedir. Ortak Başvuru Metni, dil öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir etken olma özelliğini taşımaktadır. Dil öğretiminin tüm düzeylerinde, belirlenen ölçütleri geliştirmek, Avrupa Konseyi’nin amaçlarındandır. Avrupa Konseyi, “Ortak Başvuru Metni”ni, farklı ülkelerdeki eğitim kurumları arasındaki işbirliğini desteklemek, dil niteliklerinin karşılıklı olarak tanınması konusunda temel oluşturmak, öğrenenlere, öğretenlere, ders programı ve sınav hazırlayanlara destek vermek ve koordinasyonu sağlamak amacıyla önermektedir (GER: 2002: 18).

Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada, Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Öğretim Merkezi’nde Türkçe öğrenen yabancı uyruklu öğrenciler hedef alınmıştır. Çalışmaya, iletişim açısından dil düzeyleri orta seviyede (Orta 3- 4) olan öğrenciler alınarak sınırlandırılmıştır. Ankara Üniversitesi TÖMER’de yabancılara verilen Türkçe öğretimi Temel 1, 2, 3, 4; Orta 1, 2, 3, 4 ve Yüksek 1, 2, 3, 4 olmak üzere toplam 12 kurdan oluşmaktadır. Öğrenciler her bir kurdan toplam 80 saat ve tüm kurların sonunda 960 saat ders almış olmaları gerekmektedir. Avrupa Konseyi Yabancı Dil Öğretimi Ortak Başvuru Metni’ne göre hazırlanan program, hem deney hem de kontrol gruplarına uygulanmış, başarı testi sonuçlarının değerlendirilmesi (ön test- son test) ile çalışma istatistiksel verilere dayandırılmıştır.

Ankara Üniversitesi TÖMER Türkçe Öğretim Merkezi Tunalı Hilmi Şubesinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilere uygulanan program kapsamında dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerine yönelik elde edilen tüm veriler değerlendirilmiştir. Uygulama, 2004- 2005 öğretim yılı 2. yarıyılında gerçekleştirilmiştir. Bu tarihten önce program pilot sınıflarda ön deneme niteliğinde uygulanmıştır. Program, öğrenciye dört temel dil becerisini kazandırmayı hedef almaktadır. Aşağıdaki tablo yöntem basamaklarını göstermektedir.

Tablo 1. Yöntem Basamakları

Deney Grubu	Ön test	OBM ölçütlerine uygun hazırlanmış program	Son test
Kontrol Grubu	Ön test	Geleneksel program	Son test

Veri Toplama Araçları

Araştırmada aşağıdaki veri toplama araçları kullanılmıştır.

Başarı Testi

Başarı testi altı bileşenden oluşan bütün bir sınav niteliği taşımaktadır. Sınav; Okuma, Dinleme, Yazma, Sözlü Anlatım ve Karşılıklı Konuşma olmak üzere 5 bölümden oluşmuştur. Başarı testinde dilbilgisi ve dikte ayrı bir bölüm olarak değerlendirilmiştir. Başarı testinin geçerliği ve güvenilirliği için uzman görüşü alınmış, Ankara Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi İstanbul, İzmir ve Kızılay şubelerinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilere deneme niteliğinde uygulanmıştır. Sınavın içeriği ve ayrıntıları Ölçme ve Değerlendirme bölümünde incelenmiştir.

Tutum Ölçeği

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilere verilen anket 1985 yılında Gardner tarafından düzenlenen Tutum Motivasyon İndeksi'nden uyarlanmış ve geliştirilmiştir. Tutum ölçeği 20 maddeden oluşmaktadır. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen denekler, maddelerin anlaşılmasında zorluk çekmedikleri için maddedeki tümceler başka bir dile çevrilmemiştir. Gardner'in özgün anketinde söz konusu dil Fransızca'dır. Araştırmada Türkçe ele alındığı için anket maddeleri Türkçeye çevrilmiştir. Özgün anket 40 maddeden oluşmaktadır. Özgün "Tutum Motivasyon İndeksi'nde bulunan "İngilizlere olan tutumlar", "Amerikalılara olan tutumlar", "Ailelerin desteği" ile ilgili maddeler bu araştırmada değerlendirme dışında tutulmuştur. Bu nedenle tutum ölçeği 20 maddeden oluşmaktadır. Bu araştırmada, öğrenci tutumlarını ölçmek için Likert'in "Toplamlı Sıralama Yöntemi" kullanılmıştır. Likert tarafından geliştirilen dereceleme toplamlarıyla ölçekleme yaklaşımında, ölçülmek istenen söz konusu tutumla ilişkili çok sayıda olumlu ve olumsuz ifade, çok sayıda cevaplayıcıya uygulanır. Cevaplayıcılar her ifade için "Kesinlikle Katılıyorum", "Kısmen Katılıyorum", "Kararsızım", "Kısmen Katılmıyorum" ve "Kesinlikle Katılmıyorum" biçiminde tepkide bulunurlar. Böylece her cevaplayıcı, ölçekteki her ifadenin kapsadığı tutum ögesine katılma/ katılmama derecesini bildirmiş olur (Tezbaşaran: 1996: 9).

Ortak Başvuru Metni'ne Uygun Program

Araştırmanın önemli bir bölümünü oluşturan ders programı, Avrupa Konseyi Ortak Başvuru Metni'nde önerilen ders programı hazırlama yaklaşımları doğrultusunda

geliştirilmiştir. Program, deney grubundaki öğrencilerin dört temel dil becerisi olan okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerinin geliştirilmesine yönelik hazırlanmıştır. Program hazırlandıktan sonra TÖMER okutmanlarından oluşan bir çalışma grubunun programla ilgili görüşleri alınmış ve ön uygulama niteliğinde Orta Türkçe 3 ve Orta Türkçe 4 sınıflarında Türkçe öğrenen yabancı uyruklu öğrencilere uygulanmıştır. Uygulama sonucunda okutmanlardan programla ilgili olumlu görüşler alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde SPSS (Statistic Package for Social Science 10.0) programı kullanılmıştır. SPSS programı aracılığıyla Sosyal Bilimler için $P < 0,5$ anlamlılık düzeyi temel alınarak başarı testi ve tutum ölçeği verilerine yorumlar getirilmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

Uygulama Sonrası İstatistiksel Başarı ve Tutum Ölçeği

İki faktörlü bir karışık desen olarak tanımlanabilen öntest ve sontest kontrol gruplu desenlerde deneysel işlemin etkisini test etmek amacıyla dört ayrı veri analizi yaklaşımı önerilmekte ve uygulanmaktadır. Bu analizler, grupların fark puanları arasındaki farkın anlamlılığı için ilişkisiz gruplar için t- testi uygulanmıştır.

Avrupa Konseyi Ortak Başvuru Metni'ne uygun olarak hazırlanan Türkçe ders programı, Ankara Üniversitesi TÖMER Tunalı Hilmi Şubesinde Türkçe öğrenen, Orta Türkçe 3 ve Orta Türkçe 4 düzeylerindeki öğrencilere uygulanmıştır. 18 öğrenciden oluşan bu grup deney grubu olarak tanımlanmıştır. Kontrol grubuna ise TÖMER Kızılay Şubesindeki Orta Türkçe 3 ve Orta Türkçe 4 düzeyinde olan ve geleneksel programlarına devam eden öğrenciler alınmıştır. Ortak Başvuru Metni'ne uygun olarak hazırlanan sınav (ön-test) dönemin başında her iki gruba da uygulanmış ve sonuçları belirlenmiştir. Dönemin sonunda ise; Ortak Başvuru Metni'ne uygun olarak hazırlanan sınav (son-test) deney ve kontrol gruplarına tekrar uygulanmıştır.

Araştırma Bulguları

Bu bölümde, ortak başvuru metninin öngördüğü ilkeler doğrultusunda hazırlanan programın uygulanacağı grup ve geleneksel öğretim yöntemlerinin uygulanacağı grupla ilgili araştırma soruları denence olarak ifade edilmiş, ulaşılan sonuçlar araştırmanın hedefleri açısından yorumlanmıştır.

Başarıya İlişkin Bulgular

Denence 1

Deney ve kontrol grupları arasında başarıları bakımından anlamlı bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın ilk denencesini oluşturan, aynı zamanda da deney ve kontrol grupları arasında kimi beceriler yönünden bir başarı farkı bulunup bulunmadığını ortaya koymamızı sağlayan bu alt problem için yapılan analizde elde edilen bulgular Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2'de deney ve kontrol gruplarına uygulanan ve grupların dinleme- anlama, okuma- anlama, konuşma ve yazılı anlatım becerilerini ölçen ön test sınav sonuçlarına göre gruplar arası başarıda anlamlı bir farkın bulunmadığı; öğretim programına başlamadan önce gruplar arasındaki başarının eşit olduğu görülmektedir. Bu sonuç

beklendiği gibi, yabancı dil öğretiminin hedeflediği becerilerin kazandırılmasında, Ortak Başvuru Metni'nde belirtilen ölçütlerin, geleneksel öğretim yöntemlerine göre daha etkili olduğu savının kanıtlanması için önemli bir değişkenin; öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri arasında, araştırma sonucunu etkileyecek bir fark bulunmaması değişkeninin kontrol altına alındığını göstermektedir.

Tablo 2. Deney grubu ve kontrol grubuna ait ön test puanlarına ilişkin t değerleri

	N	X	S	Sd	t	p
Deney Gurubu	18	82.16	11.25	34	1.60	.117
Kontrol Gurubu	18	76.16	11.15			

Ortak Başvuru Metni'ne uygun olarak hazırlanan program doğrultusunda işlenen yöntemle öğrenciler Türkçe dersinde başarılı mıdır?

Tablo 3, Avrupa Konseyi Ortak Başvuru Metni'ne uygun olarak hazırlanan programın uygulandığı deney grubunda, başarı düzeyinin yükseldiğini göstermektedir. Deney grubuna uygulanan ön test- son test verileri, bu grubun dört temel dil becerisini geliştirmede Ortak Başvuru Metni ilkelerine uygun ders işleme yöntemlerinin olumlu etkilerini ortaya koymaktadır.

Tablo 3. Deney grubu ön test ve son test puanlarına ilişkin t değerleri

	N	X	S	Sd	t	p
Ön test	18	82.16	11.25	17	6.76	.000
Son test	18	91.55	6.76			

Tablo 4'te ise kontrol grubu ön test- son test verilerine göre, kontrol grubunun da geleneksel yöntemle başarılı olduğu görülmektedir. 100 puan üzerinden yapılan değerlendirmede kontrol grubunun ön test ile son test arasında olumlu yönde artış sağlandığı görülmektedir. Bu durum araştırmanın öngörülere açısından dikkat çekici bir noktadır. Ancak bize göre bu sonuçlar değerlendirilirken göz ardı edilmemesi gereken önemli bir nokta bulunmaktadır: Her iki gruptaki öğrenciler için de dil öğrenimi istençli bir süreci ifade etmektedir. Başka bir deyişle, öğrencilerin başarı düzeyini belirleyen tek etken uygulanan ders programı değildir. Araştırma ile ilgili çalışmaların yürütüldüğü sınıflarda bulunan öğrencilerin, dil öğrenimi konusunda kendilerini nasıl güdülediklerinin ve bireysel performanslarının, hedeflenen becerileri kazanmalarında önemli etkilerde bulunmaktadır. Öte yandan araştırma kapsamında başarıları ölçülen öğrenciler ağırlıklı olarak orta düzeydeki sınıflardan seçilmiştir. Dolayısıyla tüm öğrencilerin, geleneksel öğretim yöntemleriyle ilgili (ev ödevlerinin niteliği, kullanılan ders araç gereçleri, sınıf içindeki ders akışı, kullanılan ders kitabındaki ünite planıyla ilgili alışkanlıklar ve öğretmenin uyguladığı etkinlikler konusunda yapılan hazırlıklar gibi...) önceden kimi alışkanlıklar geliştirdiği düşünülebilir. Bu yüzden Ortak Başvuru Metni ilkelerine göre hazırlanan programın, öğrencilerin dil öğrenim geçmişlerinde edindikleri alışkanlıklarından farklı bir takım uygulamalar sunduğu ve bu durumun, bazı öğrencilerin öğrenme süreçlerini çeşitli yönlerden etkileyebileceği açıktır. Buna karşın ön test- son test verilerine göre deney grubunun kontrol grubuna oranla daha başarılı olması, kullanılan yöntemin geleneksel yöntemden daha iyi olması ile açıklanabilir.

Tablo 4. Kontrol grubu ön test ve son test puanlarına ilişkin t değerleri

	N	X	S	Sd	t	p
Ön test	18	76.16	11.15	17	6.34	.000
Son test	18	82.22	8.82			

Denence 2

Grupların son test sonuçlarına göre, deney grubunun, programlarını geleneksel yöntemle sürdüren kontrol grubundan daha başarılı olduğu söylenebilir mi?

Ortak Başvuru Metni ölçütlerinin, geleneksel öğretim yöntemlerine göre, öğrenci başarısını geliştireceği temel varsayımına dayanan bu alt problem için yapılan analizde elde edilen bulgular Tablo 5'te gösterilmiştir.

Deney ve kontrol gruplarının son test sonuçlarından elde edilen verilere göre programlarını Ortak Başvuru Metni'ne uygun olarak sürdüren deney grubunun, programlarını geleneksel yöntemle sürdüren kontrol grubundan daha başarılı olduğu ve deney grubuna uygulanan programın öğrenci başarısına olumlu yönde katkıda bulunduğu görülmektedir. Yapılan t-testinde deney grubunun kontrol grubuna oranla daha başarılı olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Deney ve Kontrol grubuna ait son test puanlarına ilişkin t değerleri

	N	X	S	Sd	t	p
Deney Gurubu	18	91.55	6.76	34	3.56	.001
Kontrol Gurubu	18	82.22	8.82			

Denence 3

Son test verilerine göre deney ve kontrol grupları arasında başarıya etki edecek anlamlı bir fark var mıdır?

Ortak Başvuru Metni'nde ortaya konan ilkelere göre hazırlanan programın, öğrenci başarısını nasıl etkilediğini araştırmayı hedeflediğimiz bu alt problemle ilgili son test verileri Tablo 5'te gösterilmektedir.

Deney ve kontrol gruplarına uygulanan ve grupların dört temel dil becerilerini ölçmeye yönelik hazırlanan son test verilerine göre iki grup arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Bu farkın nedeni Ortak Başvuru Metni'ne göre oluşturulan ders programı ve etkinliklerinin daha çok öğrenci odaklı olması, ders sürecine öğrencilerin etkin bir şekilde katılımını hedeflemesi ve öğrencilere öncelikli olarak günlük yaşamlarında karşılaştıkları sorunları öğrendikleri dille çözebilecekleri davranışlar kazandırmayı amaçlamasıyla ilgilidir. Geleneksel yöntemlerin uygulandığı kontrol grubunda bulunan öğrenciler ağırlıklı olarak dilbilgisi çözümlemelerine dayalı bir ders akışı izlediklerinden Ortak Başvuru Metni ölçütlerine göre hazırlanan sorularda deney grubunun gösterdiği başarıyı gösterememiştir.

Tutuma İlişkin Bulgular

Denence 1

Öğrencilerin tutumu Ortak Başvuru Metni'ne uygun Türkçe öğrenimindeki başarılarını etkilemekte midir?

Bu alt problem için yapılan analizde elde edilen bulgular Tablo 6, 7, 7 ve Grafik 1'de gösterilmiştir.

Tablo 6, deney gurubunun başarı ve tutum puanlarını göstermektedir. Tablo 6'ya göre deney grubuna giren deneklerin başarı puanları ile tutum puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ortak Başvuru Metni'ne uygun olarak hazırlanan programla öğrenimini sürdüren deneklerin Türkçe öğrenmeye karşı olan tutumlarında da olumlu yönde bir artış görülmüştür. Bu sonuç deneklerin Türkçe öğrenmedeki başarılarını etkilediği kadar Türkçe öğrenmeye karşı tutumlarını da olumlu yönde etkilediği ile yorumlanabilir.

Tablo 6. Deney grubu başarı ve tutum puanlarına ilişkin p değeri

N	r	p
18	,833	,00

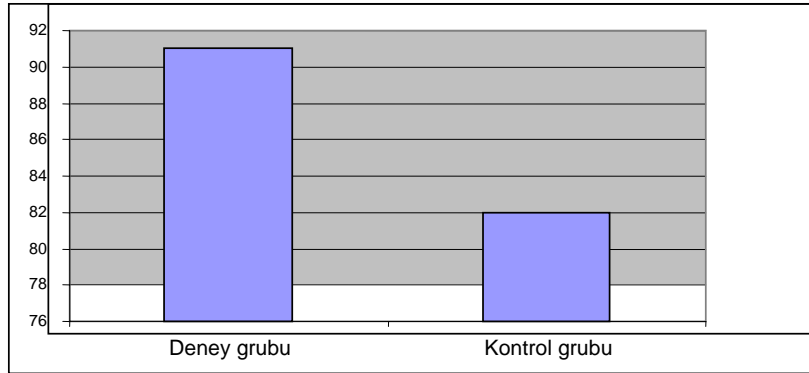
Kontrol grubuna giren deneklerin başarı puanları ile tutum puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Ancak bu ilişkinin deney grubuna giren deneklerin başarı ve tutum puanları arasındaki ilişkiye göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Kontrol grubu başarı ve tutum puanlarına ilişkin p değeri

N	r	p
18	,690	,033

Grafik 1, deney ve kontrol grubundaki deneklerin son testlerinin aritmetik ortalamasını göstermektedir. Tabloya göre iki grubun son test sonuçları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Grafik 1. Deney ve kontrol grubundaki deneklerin son testlerinin aritmetik ortalaması

Bunun yanında deney ve kontrol grubuna giren deneklerin tutum puanlarının aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Her ne kadar tutum puanlarının aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir fark gözlenmese de Tablo 8 incelendiğinde deney grubuna giren deneklerin dil öğrenimine karşı

geliştirdikleri tutumların, kontrol grubuna giren deneklerin geliştirdikleri tutumlara göre daha olumlu olduğu söylenebilir. Bu bulgular, Ortak Başvuru Metni' ne göre düzenlenen ders programlarının, öğrencilerin başarılarını olduğu kadar dil öğrenimi karşısında geliştirdikleri tutumları da etkilediğini göstermektedir.

Tablo 8. Deney ve Kontrol grubuna ait tutum puanlarına ilişkin t değerleri

	N	X	S	Sd	t	p
Deney Gurubu	18	83.94	6.59	34	1.476	.149
Kontrol Gurubu	18	80.83	6.04			

Sonuç ve Öneriler

2001 yılının Avrupa Diller Yılı olarak ilan edilmesi ile başlayan süreçte Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi önem kazanmış ve bu alanda yeniden yapılanma, geleneksel yöntemleri değerlendirme, öğretim programlarını, ölçme ve değerlendirme çalışmalarını gözden geçirme gereği ortaya çıkmıştır.

Avrupa Konseyi içinde dil politikaları ile ilgili bölümün, 2001 yılında tüm Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi üyelerinin dil öğretimi alanında yapacakları çalışmalara kaynak olması bakımından önerdiği Avrupa Konseyi Dil Öğretimi Ortak Başvuru Metni (The Common European Framework of Reference for Languages) bugün birçok dil öğretmeni, araştırmacı, program geliştirmeci ve test geliştirme uzmanı tarafından incelenmektedir.

Bu araştırma, 1984 yılından beri Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten Ankara Üniversitesi Türkçe Öğretim Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde Türkiye Türkçesi öğrenimi gören yabancı uyruklu öğrencileri kapsayan uygulamalı bir çalışma olarak desenlenmiştir. Çalışmada, Avrupa Konseyi'nin önerdiği Ortak Başvuru Metni'ne uygun Türkçe öğretiminin öğrenci başarısına ve tutumuna etkisi araştırılmıştır.

Ankara Üniversitesi Türkçe Öğretim Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde Türkiye Türkçesi öğrenen yabancı uyruklu öğrencilerin Avrupa Konseyi Ortak Başvuru Metni'ne uygun Türkçe öğretiminin başarılarına ve tutumlarına etkisini saptamak amacıyla gerçekleştirilen araştırmada aşağıdaki sonuçlar alınmıştır:

1. Avrupa Konseyi Ortak Başvuru Metni'ne uygun olarak hazırlanan program doğrultusunda işlenen yöntemle öğrencilerin daha başarılı oldukları görülmüştür. (Bkz. Tablo 5)
2. Deney grubuna giren deneklerin başarı puanları ile tutum puanları arasında anlamlı bir ilişki vardır. (Bkz. Tablo 6)
3. Kontrol grubuna giren deneklerin başarı puanları ile tutum puanları arasında da anlamlı bir ilişki vardır. (Bkz. Tablo 7)
4. Deney grubuna giren deneklerin dil öğrenimine karşı geliştirdikleri tutumların kontrol grubuna giren deneklere göre daha olumlu olduğu görülmüştür. (Bkz. Tablo 6,7)

Elde edilen sonuçlar, Avrupa Konseyi tarafından önerilen Ortak Başvuru Metni'nin Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi süreçlerine önemli katkılar sağlayabileceğini göstermektedir. Özellikle ders programının öğrenci merkezli eğitim ortamlarının önceliklerine göre tasarlanması, öğretmenin sunduğundan ya da sunmak istediğinden

çok; öğrencinin gereksinimlerinin ön planda tutulması, hedeflenen becerilerin kısa bir sürede öğrencilere kazandırılmasını sağlamaktadır. Diğer bir deyişle Ortak Başvuru Metni, dil öğretim süreçlerinin merkezine, öğretilen dilin kendine özgü öğretim önceliklerinden çok (dilbilgisel ve sesbilimsel özellikler gibi...) öğrencinin o dilde, yaşadığı sosyal çevre içindeki gündelik gereksinimlerini koymaktadır. Bu nedenle Ortak Başvuru Metni'nin Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine uyarlanıp uyarlanamaması değil; bu uyarlamanın en etkili nasıl yapılacağı tartışılmalıdır.

Bu araştırmanın ortaya koyduğu sonuçlardan biri de, Ortak Başvuru Metni doğrultusunda geliştirilen ders programlarının öğrencinin dil öğrenimine karşı geliştirdiği tutumu da olumlu yönde etkilediğidir. Bu durum, Ortak Başvuru Metni'nin, ders programı hazırlanırken öğrencilerin olası beklentilerinden hareket etmesiyle açıklanabilir. Elde edilen bulgulardan da anlaşılacağı gibi, öğrenciler, merkezinde kendilerinin olduğu bir öğretim ortamı karşısında daha olumlu tavırlar geliştirmektedir. Dolayısıyla bu durum, araştırma öncesinde de beklendiği gibi başarıyı olumlu yönde etkilemektedir.

Kimi araştırmalar (Sarıçoban: 2005), tutum ve başarı arasında anlamlı bir ilişki görmese de, yapılan çalışmaların sonuçları, Ankara Üniversitesi TÖMER'de araştırmaya dahil edilen yabancı uyruklu öğrencilerin başarı ve tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

Sonuç olarak geleneksel yöntemlerle karşılaştırıldığında Ortak Başvuru Metni'ne uygun ders programları ve ölçme değerlendirme yöntemlerinin, öğrenci başarısı açısından öğretim süreçlerini, belirlenen hedeflere ulaşma noktasında daha etkin kıldığı ve zenginleştirdiği söylenebilir. Öte yandan elde edilen bulgular, Ortak Başvuru Metni doğrultusunda yapılacak program ve ölçme değerlendirme çalışmalarının, yalnızca Türkiye Türkçesinin yabancı dil olarak öğretiminde değil; aynı zamanda yabancı dil olarak öğretilen diğer dillere dönük çalışmalar için de olumlu sonuçlar doğurabileceğini ortaya koymaktadır. Avrupa Konseyi'ne üye bütün ülkelerin, kendi dillerinin yabancı dil olarak öğretimi konusunda, Ortak Başvuru Metni'nin ortaya koyduğu ilkeler çerçevesinde program ve ölçme değerlendirme yöntemleri geliştirdiği, ders araç-gereçleri ürettiği düşünülürse, bu birikimin başka ülkelerde o dili yabancı dil olarak öğreten öğretim kurumlarıyla paylaşılması, Konseyin dil öğretimi konusundaki hedeflerinin aynı anda birden çok ülkede başarıya ulaşmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Büyüköztürk, Ş. (2002) *Veri Analizi El Kitabı. İstatistik, Araştırma Deseni ve Yorum*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Council for Cultural Commission (2001) *Common European Framework of Reference for Languages, Learning, Teaching, Assesment*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Demirel, Ö. (2003) *Türkçe Öğretimi*. Pegem Ankara: Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2003) "Avrupa Birliğinin Dil Politikası ve Türkiye" *Littera*, 12, 249-258.
- Gardner, R.C (1985) *Social Psychology and Second Language Learning: The Role of Attitudes and Motivation*. London.
- Karababa, C. (2002) "Avrupa Dil Portfolyosu." *Ankara Üniversitesi Dil Dergisi* 117.

Kızıltepe, Z. (1999) “Türk Öğrencilerin Yabancı Dil Öğrenimine Olan Tutumları ve Güdüleri,” *Ankara Üniversitesi Dil Dergisi* 81

Sarıçoban, A. “Türkçeyi İkinci Dil olarak Öğrenen Türki Öğrencilerin Gudu ve Tutumlarının Başarıya Etkisi” Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3, 1, 67-73.

Schiess, R. (2001) *Gemeinsamer europaischer Referenzrahmen für Sprachen*, Langenscheidt.

Tezbaşaran, A. (1996) *Likert Tipi Ölçek Geliştirme*. Ankara: Psikologlar Derneği Yayınları.